

BESZÁMOLÓ JÓZSA KLÁRA DOKTORI ÉRTEKEZÉSÉNEK VÉDÉSÉRŐL

VASÁRUS GÁBOR LÁSZLÓ

Józsa Klára a Szegedi Tudományegyetemen szerzett földrajz szakos középiskolai tanár diplomát 2007-ben. Doktori tanulmányait az SZTE Földtudományok Doktori Iskolájában folytatta Bajmócy Péter egyetemi docens témavezetésével. Doktori értekezésének címe „*A magyarországi aprófalvak sikerességi tényezőinek vizsgálata*”, amelynek nyilvános vitája 2014. április 17.-én zajlott Szegeden az SZTE TTIK Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszékén. A bizottság elnöke Mészáros Rezső professor emeritus, akadémikus, tagja Csatári Bálint osztályvezető (MTA KRTK Alföldi Tudományos Osztály) volt, a titkári feladatokat Tanács Eszter adjunktus látta el. Az értekezés opponensei Ekéné Zamárdi Ilona egyetemi docens és Balogh András egyetemi docens voltak.

A téma aktualitása kétségtelen, hiszen az aprófalvasodás az ezredforduló után új lendületet kapott. Ezek a települések erőteljes differenciálódáson estek át az elmúlt évtizedben, az elnéptelenedők mellett sikeres, megújuló aprófalvak is találhatóak köztük, az e folyamatot kiváltó tényezőket a szakirodalom ugyanakkor csak részben tárta fel. A téma aktualitásának és a dolgozat színvonalának köszönhetően a védésen nagyszámú érdeklődő jelent meg.

Józsa Klára kutatásában három fő célt tűzött ki, így a fejlett aprófalvak „sikertényezőinek” lehatárolását, a sikeres aprófalva modellezését, valamint a sikeresség vizsgálati lehetőségeinek bemutatását, különböző módszerek segítségével. A jelölt célkitűzéseit sikeresen megvalósította vizsgálata során. A szerző széles körű hazai és nemzetközi kitekintésről tesz tanúbizonyságot munkájában. Áttekinti az aprófalvak, a település állomány differenciálódása, a falutipizálás és a sikeresség fogalmának szakirodalmát, különös tekintettel a komplex sikeresség-vizsgálatok szükségességére. 27 statisztikai mutatóból összfejlettségi rangsort állít fel az aprófalvas és a teljes falusi településállományra vonatkozóan.

E munka értékét növeli, hogy kiemelt figyelmet fordít az aprófalva kategóriájába bekerülő és az azt mára meghaladó népességű településekre. Feltárja azon községek jellegzetességeit melyek csak egy-egy kiugró értékük miatt kerültek a korábbi elemzésekben a sikeres falvak közé. Kutatása másik fő részében 16 vizsgálatba vont falut és azok közvetlen környezetében elhelyezkedő települések fejlettségét vizsgálja a jelölt. Ez 310 falu fejlettségbeli kapcsolatának elemzését jelenti területi autokorrelációval és terepi empirikus kutatással. Az opponensek véleményükben a dolgozat legfontosabb értékeiként a következőket jelölték meg:

- A dinamikus aprófalvak sikerességének tényezőit a szerző meggyőzően feltárja, külön tárgyalva a falu belső adottságaiból, földrajzi helyzetéből és a helyi közösség tevékenységéből fakadó tényezőket.

- A szerző a teljes faluállomány statisztikai vizsgálatával bizonyítja a sikerességi tényezők komplex vizsgálatának szükségességét, mivel a szakirodalomban 1-1

kiemelkedő jellemző miatt sikeresnek tartott települések az összfejlettségi mutatóban rosszabb rangsort értek el.

- A sikeres aprófalu modelljének felállításával a szerző meghatározza a kívülről és belülről mérhető sikerességi tényezők szerepét a település fejlődésében. E modell nem csak a jövőbeli falufejlődési kutatásoknak szolgál keretül, de a gyakorlati döntéselőkészítési folyamatokban is hasznos lehet.

A bizottság véleményében méltatta a doktorjelölt széles, átfogó szakirodalmi ismereteit, munkásságát 15 e témában megjelent és 3 további publikáció fémjelzi. Az önálló munkája során elért új tudományos eredmények szemléletüknél és módszertanuknál fogva a témában a jövőben megszülető kutatások számára zsinórmértékül szolgálhatnak.

Az opponensi vélemények és a vita során kritikaként fogalmazódott meg, hogy a szerző nem tisztázza, miért éppen e falvak alkotják a mintát. Bár a munkájában feltárja a jelölt, hogy a sikerességet csak komplex módon lehet vizsgálni, mégis kvantitatív módszerekkel kijelölt fejlett/sikeres falvakat értékelt. Továbbá, hogy kimaradt a statisztikai elemzésekből a korcsoport vizsgálat, mely fontos magyarázó mutatója a helyi gazdaságnak és társadalmi folyamatoknak.

A színvonalas szakmai vita után Józsa Klára eddigi szakmai tevékenysége, vizsgái, értekezése és védeése alapján 96%-os teljesítménnyel (*summa cum laude*) szerezte meg a PhD. fokozatot. Sikeres szerepléséhez ezúton is gratulálunk és további eredményes, a magyar földrajzot hasonlóan kiváló eredményekkel gazdagító pályafutást kívánunk!